

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ,
perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa**

Et In octo Partes ... distincta ...

De Peccatis Et Gratia

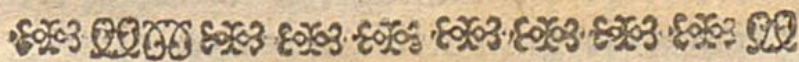
Vindalium, 1646

Cap. VIII. Vnde desumatur peccati grauitas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38789

DE PECCATIS. CAP. VII. 75
ceptum, perinde est ac, terminum linea
præfixum transilire; hoc autem non ha-
bet magis, & minus. Respondeo, etsi
mathematicè loquendo, esse extra lineam
consistat in indivisibili, moraliter ta-
men id habet magis & minus: si enim
sub peccato prohibitum esset, non tran-
silire lineam, ille censeretur esse magis
extra lineam, adeoque gravius contra
præceptum peccare, quia ultra illam
longius procederet.

Dies 3. post iudicium erunt tantum
duo hominum ordines, nempe bonorum,
& malorum: ergo mali distinguentur
tantum à bonis, non autem inter se.
Non sequitur, sicut enim varij erunt bo-
norum gradus, ita & malorum.

CAPUT. VIII.

Vnde desumatur peccati gravitas.

CONCLUSIO I.

GRAVITAS peccatorum sumitur maxi-
mè ab objecto.) Probatum ex art. 3.
tum quia inde maximè sumitur gravitas
peccatorum, ynde sumitur essentialis eo-

D 2

rū species: at hæc ex obiectis sumitur, ex dictis, tum quia cū ratio ordinet omnia in agibilibus, ex fine, eo grauius peccatum est, quo ex altiori fine procedit in factibus humanis: at obiecta actuum sunt fines eorum, quare diuersa grauitas peccatorum attenditur, penes diuersitatem obiectorum. Vnde quia res exteriores ordinantur ad hominem, vt ad finem, & homo ad Deum, hinc homicidium est peccatum grauius furto, & blasphemia est peccatum grauius homicidio; quia furtum respicit res externas, homicidium ipsam substantiam hominis, blasphemia verò directè contra Deum committitur.

Nota 1. magnitudinem seu grauitatem peccati non tantum sumi ab obiecto, sed etiam à circumstantiis, quod dupliciter fieri potest. 1. vt circumstantiæ addant actui speciem malitiæ, distinctam ab ea quæ sumitur ex obiecto. 2. ita vt non addant nouam speciem malitiæ, sed præ-existentm accidentaliter tantum augeant. Vnde triplex quantitas seu grauitas in peccato distingui potest, quarum prima dicatur essentiæ, secunda multitudinis, & tertia intensiōis.

Nota 2. fieri posse vt vnum peccatum sit valde graue, ratione obiecti in quo

DE PECCATIS. CAP. VIII. 77

fertur, & vice versa valde leue, ratione
circumstantiarum, quæ illud comitantur.
Vnde si conferatur cum alio peccato,
contingere poterit illud esse eo grauius,
quantum ad malitiam ab obiecto sum-
ptam, & minus graue, per ordinem ad
circumstantias Hoc patet exemplo, nam
homicidium est grauius furto, ratione
obiecti, at tanta pecuniæ quantitas sur-
rapi potest, & aliunde malitia homici-
dij variis de causis tantopere deprimi,
vt furtum accidentaliter grauius sit ho-
micidio.

Nota 3. etsi peccatum inferioris spe-
ciei non possit ascendere ad speciem al-
tioris ordinis, non tamen repugnare
quod peccati inferioris grauitas tanto-
pere augeatur quoad accidentia, vt cen-
seatur peccatum simpliciter grauius alio
peccato substantialiter, seu quoad obie-
ctum grauiori; quia nimirum in morali
æstimatione, non tantum habetur ratio
grauitatis, quæ in peccato reperitur ra-
tione obiecti, sed etiam illius quæ ori-
tur ex circumstantiis Vnde si tota hæc ma-
litia simul sumatur, nil verat quin ea sit
maior, malitia alterius peccati ex obie-
cto grauioris, maioremque pœnam me-
reatur.

CONCLUSIO II Aliquo sen-

D 3

su dici potest, grauitatem peccatorum sumendam esse, penes dignitatem virtutum quibus opponuntur.) Ita sumitur ex art. 4. vbi S. Thomas duo dicit, 1. si agamus de oppositione directa, & per se, hoc modo maiori virtuti opponi grauius peccatum; cum enim virtus, & peccatum ex obiecto speciem fortiatur, sicut ex parte obiecti attenditur maior grauitas peccati, ita & maior dignitas virtutis, 2. si agatur de oppositione virtutis ad peccatum, secundum extensionem quandam virtutis cohibentis peccatum, sic quanto aliqua virtus est maior, tanto etiam minora peccata cohibet: sicut sanitas quanto fuerit maior, tanto etiam minores discrepantias excludit; & hoc modo maiori virtuti minus peccatum opponitur, ratione effectus.

Ex quo intelligis, conclusionem istius articuli coincidere cum præcedenti, nam si peccatum sumit grauitatem suam ex obiecto, vt ibi dictum est, consequens est illud eandem etiam sumere ex præstantia virtutis oppositæ; quia quò præstantior est virtus, eò melius est obiectum illius, adeoque eo peius peccatum, quod fertur in obiectum planè oppositum.

Dices 1. Prædicta non satis coherere cum iis, quæ habet S. Doctor infra quæst.

DE PECCATIS. CAP. VIII. 79

84. art. 4. ad 4. cum ait, non oportere quòd principalia vitio opponantur præcipuis virtutibus. Respondeo S. Thomam ibi loqui de vitiis capitalibus, quæ dicuntur principalia non quòd sint aliis omnibus grauiora, hoc enim falsum est, cum pleraque ex illis non sint ex genere suo mortalia, & dubitari non possit quin odium Dei, infidelitas, blasphemia, &c. sint peccata longè grauiora iis quæ capitalia dicuntur: vocantur ergo principalia, quia pleraque peccata ex iis originè ducunt, seu quia ad illa disponunt.

Dices 2. S. Doctorem clarius repugnare prædictæ conclusioni 2. 2. quæst. 142. art. 3. cum ait, intemperantiam esse maius peccatum, quàm timiditatem: perspicuum quippe est fortitudinem, cui repugnat timiditas, esse virtutem præstantiorem temperantia, cui intemperantia aduersatur Respondeo S. Thomam neque sibi esse contrarium, neque nobis repugnare: quia quando hoc loco docet, peccatum eò esse grauius, quò præstantiori virtuti repugnat, id intelligendum est per se loquendo, & cæteris paribus, vt ex præcedenti conclusione colligi potest. Quod non impedit, quin aliunde ex variis circumstantiis oppositum contingere possit, vt in exemplo allato; intem-

perantia enim est grauius peccatum, quàm timiditas, tum ex parte materiae seu obiecti mouentis; nam ad vitanda mortis pericula, inducit necessitas conseruandæ vitæ, ad delectationes autem mouet appetitus, non ita ad vitæ conseruationem necessarius: tum ex parte agentis, quia timiditas est minùs voluntaria, quàm intemperantia, eique difficiliùs remedium adhiberi potest, vt explicat S. Doctor articulo illo 3.

¶ Dices 3. fornicatio est maius peccatum, quàm furtum, & tamen temperantia, cui repugnat fornicatio, est virtus minùs præstans, quàm iustitia, cui furtum aduersatur. Respondeo cætera non esse hîc paria, nam per fornicationem non solum homo peccat in corpus suum sed etiam facit iniuriam proli, quia eius impeditur aut generatio, aut legitima institutio: quare ex eo capite fornicatio est peccatum grauius furto, vt notat S. Thomas 2.2. quæst. 154. art. 3.

CONCLUSIO III. Peccata carnalia sunt minoris culpæ, quàm spiritualia.) Hæc sumitur ex articulo 5. & intelligi debet iuxta ante dicta, vt scilicet peccata carnalia per se loquendo, & sp ectato proprio genere sint leuiora peccatis spiritualibus. Probatur, tum quia

DE PECCATIS. CAP. VIII.

per peccata spiritualia peccatur in Deum, & proximum, qui magis diligere debent, secundum ordinem charitatis; quam proprium corpus in quod per peccata carnalia peccatur: tum quia peccata carnalia vehementius habent impulsuum, nempe ipsam concupiscentiam carnis nobis innotam.

Dixi, spectato proprio genere, & cæteris paribus, nam cum hoc stat, ut interdum propter speciales differentias, aut occurrentes circumstantias, peccata carnalia sint grauiora spiritualibus, verbi causa, fornicatio, vel ebrietas, leui complacentia sui ipsius, &c. Quemadmodum homo ratione suæ differentia, est longè perfectior cælo, esto cælum utpotè incorruptibile, sit in genere nobiliori.

Notat autem S. Thomas in respons. ad 3. ex Gregorio peccata carnalia, etsi sint minoris culpæ, esse tamen maiotis infamiae; quia versantur circa illas delectationes, quæ sunt nobis communes cum brutis, adeoque per illa homo quodammodo brutalis redditur. Vnde etiam aduertit ex Aristotele, magis turpem esse iram, quam concupiscentiam; quia in hac minùs viget ratio, quam in illa.

CONCLVSIO IV. Attenditur

D 5

etiam grauitas peccati secundum causam illius.) Hæc ita declaratur art. 6. vt in primis quò maior fuerit causa ex parte voluntatis, id est, quò quis maiori conatu siue intensiue, siue extensiue peccauerit, eò maius sit peccatum. Deinde vt eò etiam grauius sit peccatum, quò peior est finis, quò voluntas mouetur ad peccandum. Tertio vt causæ extrinsecæ inclinantes voluntatem ad peccandum, præter naturam ipsius voluntatis, quæ natura est ex se ipsa liberè moueri, secundum iudicium rationis, quales sunt quæ minuunt iudicium rationis, vt ignorantia, aut libertatem, vt infirmitas, violentia, metus, & similia; tales inquam causæ minuunt peccatum, sicut minuunt voluntarium.

Circa secundam conclusionem S. Thomæ. Nota 1. in actibus nostris duplicem esse finem, alium proximum, seu ipsius operis, alium remotum, qui ab operante intenditur: non esse autem dubium, quin peccatum sumat grauitatem à priori fine, cum ille sit proprium obiectum à quo actus speciem sumit; ac proinde totam difficultatem versari circa finem operantis.

Nota 2. peccatum posse operari ex bono, vel ex malo fieri, certumque esse,

peccatum perpetratum ex malo fine, esse grauius quàm si fieret ex bono; ut patet exemplo fornicationis quæ non habet tantam malitiam, si committatur ex intentione succurrendi alicuius inopiæ, ex illius pretio, quàm si ex sola voluptatis intentione perpetraretur.

Nota 3. peccari posse ex malo fine dupliciter 1. ita ut malus finis non addat speciem mali, distinctam ab ea quæ sumitur ab obiecto, ut cum quis vult furari, propter ipsum furtum. 2. ita ut malus finis nouam speciem addat, sicut dum quis vult furari, ut adulteretur: & in priori casu furtum esse grauius in ratione furti, quàm in posteriori, cum magis sit voluntarium; quamquàm vice versa, in posteriori furtum absolutè sit peccatum grauius, quia præter propriam deformitatem, participat malitiam adulterij.

Nota 4. si fiat comparatio inter duos fines extrinsecos, qui nouam speciem malitiæ addant, eò peccatum esse grauius quò ex peiori fine perpetratur, & consequenter eum grauius peccare, qui furatur ut occidat, quàm si fureretur ad fornicandum; siquidem occidere peius est quàm fornicari.

CONCLUSIO V. Grauitas peccati sumitur etiam à circumstantijs.)
 Quod iuxta S. Doctorem art. 7. tripliciter fieri potest. 1. ita vt interdum circumstantia transferat peccatum, ad aliud genus, seu ad aliam speciem peccati, vt dum quis accedit ad vxorem alterius. 2. ita vt non mutet quidem speciem peccati, sed illius aggrauet multiplicando rationem peccati intra eandem speciem, sicut dum prodigus dat quando non debet, & cui non debet. 3. ita vt circumstantia aggrauet, non ex se precisè, sed augendo deformitatem prouenientem ex alia circumstantia, vt si quis furando multum accipiat.

Nota 1. quòd diximus, circumstantiam interdum mutare speciem, id non debere ita intelligi vt circumstantia adueniens contrahat malitiam actus sumptam ab obiecto, ad constituendam nouam speciem; sed ita vt actus retineat speciem malitiæ, quam habet ex ordine ad obiectum, & altera malitiæ species ei superaddatur, ex circumstantia de nouo adueniente.

Nota 2. id verum esse, non tantum quando circumstantia habet rationem finis, vt dum quis mentitur, animo pettrahendi ad fornicationem; sed etiam

DE PECCATIS. CAP. VIII. 85
quando circumstantia non se habet ut
finis, ut dum quis accedit ad uxorem
alterius, tantum ut fruatur delectatione
tali peccato coniunctam. Unde sicut in
primo actu sunt duæ malitiæ specie di-
stinctæ, altera mendacij, altera fornicatio-
nis; ita in secundo sunt duæ etiam
malitiæ specie distinctæ, alia fornicatio-
nis, alia iniustitiæ.

Nota 3. circumstantiam interdum non
modo nouam addere speciem malitiæ,
sed etiam præcedentem, quæ sumitur ex
obiecto, augere intra illius speciem: ut
enim ait S. Thomas 2. 2. quæst. 154. art.
6. ad 3. peccatum luxuriæ fit deformius
ex peccato iniustitiæ; quia videtur con-
cupiscentia esse inordinatior, quæ à de-
lectabili non abstinet, ut iniuriam vitet.
Unde etsi adulterium, quatenus est con-
tra temperantiam, non distinguatur spe-
cie à simplici fornicatione, est tamen
peccatum ea grauius, etiam in illa spe-
cie.

CONCLUSIO VI. Grauitas pec-
cati aliquando augetur, ex nocumento
quod inde sequitur, aliàs non.] Decla-
tur ex art. 8. Nocumentum ortum ex
peccato vel est præuisum, & intentum;
vel nec est præuisum, nec intentum; vel
est præuisum, non tamen intentum. Ita-

que si nocumentum præuisum est, & intentum, dubium non est, quin peccati malitia ex eo augeatur; ut dum fur, vel homicida aliquid operatur, ad nocendū alteri; quia tunc nocumentum est per se obiectum peccati.

Si verò nocumentum nec præuisum est, nec intentum, sic non augeat peccati malitiam, cum non sit voluntarium, ex S. Doctore, nisi nocumentum sequatur per se ex actu peccati: si enim ita sequitur, ait peccatum directè ex eo aggravari, etsi nec præuisum, nec intentum sit. Qua ratione docet, scandalum plurimorum ex fornicatione publica, illius malitiam augere; quia quæcunque per se consequuntur ad peccatum, pertinent quod immo ad ipsam peccati speciem. Quando tamen nocumentum, nec præuisum nec intentum, non nisi per accidens oritur ex peccato, putat peccatum ex eo non aggravari directè, licet propter negligentiam considerandi nocumenta quæ consequi possunt, imputentur homini ad poenam mala quæ eueniunt, præter eius intentionem, si dabat operam rei illicitæ.

Dices, durum videri nocumentum aliquod imputari ad culpam, eo ipso quòd sequitur per se ex actu peccati, cum possit

qui peccat, illud inuincibiliter ignorare. Respondetur, talem ignorantiam hinc non habere locum, saltem ut plurimum, quia quæ per se ex peccato sequuntur, satis in eo præuideri possunt. Si tamen oppositum aliquando contingeret, peccatum non aggrauaretur, ob nocumentum inuincibiliter ignoratum.

Tandem si nocumentum sit quidem præuisum, at non intentum, tunc docet S. Thomas per illud aggruari peccatum indirectè in quantum scilicet ex voluntate multum inclinata ad peccandum procedit, quòd aliquis non prætermittat facere damnum sibi, vel alij quod simpliciter non uellet. Exemplum affert de eo qui transiens per agrum, ut compendiosius vadat ad fornicandũ, scienter nocumentum infert his, quæ sunt seminata in agro, licet non animo nocendi.

Ut ista melius percipias, Nota 1. illud esse discrimen inter nocumentum, quod per se oritur ex actu malo, & nocumentum quod per accidens ex eo procedit, quòd primùm nocumentum imputatur ad culpam, etsi actu præuisum non sit, quia in sua causa præuideri potuit. Secundum uerò debet aliquo modo actu præuideri, seu præcoitari; quia aliàs nullo modo esset præuisum, adeò-

que nec voluntarium, vel imputabile; cum moraliter loquendo, effectus ex aliqua causa omnino per accidens sequutus, prævideri non possit.

Nota 2. ut prædictum impedimentum imputetur, debere esse aliquo modo intentum, quia aliàs non esset voluntariū: sufficit tamen quòd implicitè, & virtualiter sit volitum, ut patet in conculcatione segetum, quæ fornicatio imputatur, etsi expressè & formaliter ab eo tale damnum intentum non sit. Vnde quando S. Doctor ait, nocumentum eiusmodi præuisum imputari, etsi intentum non sit, non est sensus, imputari, quamuis nullo modo intentum sit sed quamuis formaliter, & expressè intentum non sit.

Nota 3. ut prædictum impedimentum tibi sit implicitè, seu indirectè voluntarium, requiri ut possis & tenearis illud vitare; aliàs enim non diceretur à te volitum, sed permissum duntaxat. Quo fit ut mercatores non peccent, etsi prævideant emptores, mercibus quas vendunt, malè vsuros. Nec qui in necessitate petunt mutuum ab vsurario, etsi sciant non mutuatitiam sine vsura; quia non tenentur cum gravi suo incommodo, cauere damnum proximi per accidens inde sequutum.

CONCLUSIO VII. Peccati grauitas augetur, ex circumstantia personæ quæ offenditur.) Quia vt ait S. Thomas art. 9. peccatum augetur ex parte obiecti, at persona in quam peccatur, est quodammodo obiectum peccati. Et quia eò grauius est peccatum, quò obiectum eius est principalior finis, & fines principales humanorum actuum sunt Deus, ipse homo peccans, & proximus, quia quicquid facimus propter aliquid horum facimus; hinc colligit S. Doctor ex parte horum trium considerari posse maiorem, vel minorem grauitatem in peccato, secundum conditionem personæ in quam peccatur.

Primò quidem ex parte Dei, cui tanto magis aliquis homo coniungitur, quanto est virtuosior, vel Deo sacratior. Vnde eò peccatum est grauius, quo peccatur in personam Deo magis coniunctam, vel ratione virtutis, vel ratione officij. Ex parte etiam sui ipsius, tanto aliquis grauius peccat, quanto magis in personam coniunctam, seu naturali necessitudine, seu beneficiis peccauerit. Ex parte verò proximi, tanto grauius peccatur, quanto peccatum plures tangit. Vnde peccatum in Regem, aliamue personam publicam, quæ gerit personam totius mul-

itudinis, est grauius peccato, contra vnā personam priuatam commisso.

Nota 1. quando dicitur peccatum esse grauius, quò persona est dignior, id debere intelligi cæteris paribus. Nam quānis iustus dignior, sit peccatore, grauius tamen peccatum est occidere peccatorem, quā iustum; quia circumstantia damnationis æternæ, quam peccator incurrit, præponderat dignitati quā iustus habet ex gratia. Et similiter grauius peccatum est offendere patrem, quā aliam personam sanctiorem, quia coniunctio naturalis, quam filius habet cum patre, & obligatio inde orta eum honorandi, præponderat.

Nota 2. debere etiam fieri comparationem inter peccata eiusdem rationis, vt verbi causa, grauius peccatum sit occidere sanctiorem, quā minùs sanctum: si enim fiat comparatio inter peccata diuersæ speciei, contingere poterit id quò dignior persona læditur, esse minùs graue eo, quò in personam minùs dignam patrat, verbi causa, minùs peccatum est furari bona nobilis, quā plebeium occidere.

Nota 3. interdum eandem illam conditionem personæ, quæ minuit vnum peccatum; aggrauare aliud, vt patet,

DE PECCATIS. CAP. VIII.

nam contemptus dignioris personæ est grauior, eiusdem vero adulatio, leuior. Item peior est fornicatio cum consanguineis, at prodigalitas erga eosdem, non adeo grauis est, ac si bona profunderentur in extraneos.

Nota 4. ex dictis in Theologia sacramentali cap. 29. conclusione 7. quod etsi non sit necesse, declarare in confessione circumstantiam parum aggrauantem, ex parte personæ, qualis in furto plerumque contingit; oportet tamē eam deligere, quæ notabiliter aggrauati in eadem specie, vt si superiorē contumelia affecisti; & à fortiori, eā quæ mutat speciem; vt si, quem occidisti, erat Sacerdos: non enim sufficit dicere, te occidisse hominem, eo quòd in occisione Sacerdotis, sacrilegium cum homicidio coniunctum est.

CONCLUSIO VIII. Dignitas personæ peccantis aliàs peccatum minuit, aliàs aggrauat.) Hanc ita declarat S. Doctor art. 10. Duplex est peccatum, aliud ex subreptione proueniens, propter infirmitatem naturæ humanæ; & tale peccatum minùs imputatur ei, qui est maior in virtute, eo quòd minùs negligit huiusmodi peccata reprimere; quæ tamen omnino subterfugere infirmitas humana non sinit. Alia verò sunt peccata

ex deliberatione procedentia, & hæc tanto magis alicui imputantur, quanto maior est, tum quia facilius ea cauere potest, tum propter maiorem ingratitudinem, tum propter specialem repugnā-
tiam peccati, cum dignitate illius, ut si Sacerdos, qui castitatem vouit, fornicetur; tum ratione scandali inde orri.

Nota 1. dubitari posse, quomodo iam dicta consentiant cum iis, quæ tradit S. Doctor 2.2. quæst. 186. art. 10. Ibi enim docet 1. peccatum Religiosi esse grauius, peccato sæcularium, tum si sit contra vota, tum si ex contemptu peccet, tum denique ratione scandali. Docet 2. si Religiosus ex ignorantia, vel infirmitate peccet, illius peccatum esse leuius peccato sæcularis; tum propter intentionem quam habet erectam ad Deum, quæ etsi ad horam intercipiatur, de facili ad pristina reparatur; tum etiam quia iuuatur à sociis ad resurgendum.

Difficultas autem in hoc consistit, quòd priori loco S. Thomas ait, circumstantiam personæ minuere peccata, quæ propter infirmitatem humanæ naturæ, proueniunt ex subreptione; contra verò augere ea, quæ ex deliberatione oriuntur. Vnde videtur colligi, in Religiosis excusari tantum venialia, mortalia autem

aggrauari: at in posteriori loco aperte intendit, peccata etiam mortalia Religiosi, quæ non sunt contra vota, aut ex contemptu, vel cum scandalo, ob circumstantiam personæ, esse leuiora.

Vera responsio est, priori loco agi de peccatis mortalibus, eaque vocari ex subreptione, quæ sunt, ex infirmitate, non autem ex contemptu, & deliberata malitia: ea verò quæ procedunt ex contemptu, aut malitia, vocari peccata ex deliberatione; hæcque ex circumstantia personæ augeri, non illa, vt in posteriori loco dicitur.

Nota 2. circumstantiam personæ peccantis in eo conuenire, cum circumstantia personæ in quam peccatur, quod sicut hæc, ita & illa immutat interdum peccati speciem, vt dum Religiosus contra votum castitatis peccat: hoc enim peccatum non modo est in specie luxuriæ sed etiam in specie sacrilegij conueniunt etiam, quòd neutra facit vt peccatum veniale transeat in mortale; non enim est mortale peccatum furari obolum, etsi tam ille qui furatur, quàm qui damnum sustinet, sint in aliqua dignitate constituti.